

כתב: הרב יעקב נגן

ערך: דוד עזריאל

על השתלשלותו של "מיגו"

ראשי פרקים

הקדמה

א. מה לי לשקר

ב. מיגו

ג. היחס בין 'מה לי לשקר' ל'מיגו'

ד. הקשיים בהבנת 'טענה אלטרנטיבית' כבירור האמת

ה. הצגה של מערכת משפטית אלטרנטיבית

ו. הבנה של 'טענה אלטרנטיבית' כיכח טענה'

סיכום

הקדמה

המאמר יעסוק בעיקרון משפטי שנהוג לכנותו 'מיגו'. 'מיגו' (=מתוך) יתממש בבית המשפט כאשר אדם מבקש שתתקבל טענתו מכח העובדה שהוא היה יכול לטעון טענה אחרת (להלן: 'הטענה הפוטנציאלית'), שהיא טענה מתקבלת. בגמרא אנו מוצאים שני מונחים, שלכאורה מבטאים את העיקרון הזה - 'מיגו' ו'מה לי לשקר'. לא מבואר ההבדל, אם קיים בכלל, בין שני מונחים אלה. (כדי למנוע בלבול אנו נקרא למונח זה להלן 'טענה אלטרנטיבית'). נשתדל לעמוד על השתלשלותו של כל מונח בנפרד ועל היחס ביניהם. ככלל, ננסה לעמוד על השתלשלותו של המושג שהמונחים האלה מבטאים.

א. מה לי לשקר

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי, האי אייתי סהדי דאבהתיה הוא, והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה, אמר רב חסדא: **מה לו לשקר?** אי בעי א"ל: מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה. אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא, **מה לי לשקר** במקום עדים לא אמרינן. (בבא בתרא לג ע"ב)

בדברי רב חסדא, אמורא בבלי בדור השני, מופיע הביטוי 'מה לו לשקר' לראשונה. רב חסדא מאמין לאדם שהביא עדי חזקה משום שאין לאדם זה סיבה לשקר שהרי הוא יכול היה לטעון שקנה את השדה מהשני והחזיקה שני חזקה, ובלי לטעון "של אביך הוא" היה נאמן. 'מה לו לשקר' מבטא את תגובתו האינטואיטיבית של רב חסדא לשאלת מציאת האמת. כלומר, יש כאן דרך להגיע לברור האמת - איזה צד דובר אמת בויכוח. אם אותו צד היה רוצה לשקר, יכול היה לטעון טענה אחרת שהיתה מתקבלת. העובדה שהוא לא טוען טענה זו, מיחסת אמינות לטענה שהוא טוען עכשיו.

אביי ורבא חולקים על הפסק של רב חסדא בנימוק "מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן"¹. דומה שהמחלוקת נעוצה בתפיסות שונות של העיקרון 'מה לי לשקר'. בדיקת הניסוח של המונח בטענת רב חסדא מול טענת אביי ורבא מאירה על ההבדלים ביניהם. בטענת רב חסדא ישנה אמירה אינטואיטיבית - 'מה לו לשקר' - המבטאת מה הוא, רב חסדא, חושב על הימצאות האמת. לעומתו אביי ורבא מדברים על המונח 'מה לי לשקר' - דהיינו לא אמירה על ראיית הדין אלא טיעון של צד אחד של בעלי הדין. האמירה האינטואיטיבית של רב חסדא נהפכה לשם של טיעון משפטי.

ביטוי לכך שאביי ורבא מדברים על שם של טיעון משפטי הוא הניסוח "לא אמרינן", כלומר, יש כאן טיעון משפטי שיש צורך לשקול מתי "מפעילים" אותו ומתי לא. כטיעון משפטי יש צורך לדרג את כוחה ואת ערכה של טענת 'מה לי לשקר' מול כוחות משפטים אחרים, על מנת לקבוע סטנדרטים קבועים למערכת המשפט. מגמה זו נמשכת בסתמא דגמרא במספר סוגיות בש"ס (ב"ב ה ע"ב², כתובות כז ע"ב וקידושין סד ע"ב) - כאשר מנסים לדרג ולעמת את הכח של 'מה לי לשקר' אל מול כוחה של חזקה.

1. הכלל "מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן" מופיע בשם בעוד מס' מקומות בש"ס: כתובות כז ע"ב (וכן במקבילות), ב"ב לא ע"א, ב"ב לג ע"ב.

2. ראה לעיל במאמרו של שורי חזן התייחסות לסוגיה זו.

ההבדל בין הביטוי 'מה לו לשקר' - כאמירה אינטואיטיבית לבין הביטוי 'מה לי לשקר' כשם של מונח משפטי מתאפיין בכך שלאחר הביטוי 'מה לו לשקר'³ תמיד יופיע הטיעון המלא "אי בעי אמר..." - כלומר, יש כאן טענה ספציפית⁴. לעומת זאת, הביטוי 'מה לי לשקר' מופיע² בלי "דאי בעי אמר" בגלל שזה לא טעון מסוים אלא שם של טעון משפטי כללי. (ביטוי זה מופיע כאשר מודדים את כוחה של 'טענה אלטרנטיבית' מול כוחות משפטיים אחרים - כמו: עדים וחזקה - ולכן הוא ינוסח: "מה לי לשקר... אמרינן/לא אמרינן").

כעת יש מקום לברר את דעת רב חסדא - כיצד ניתן לומר שבירור של 'מה לי לשקר' יכול להיות חזק יותר מכח העדים? הרי עדות היא כלי הבירור הטוב ביותר שקיים במערכת המשפט העברי! ניתן להסביר שבמקרה זה אין סתירה חזיתית בין שתי הטענות - שהרי הקרקע יכולה להיות ברשותם של שני האבות בזמנים שונים. אם כן, רב חסדא טוען שאכן, כדברי העדים, השדה היתה של אבותיו של הראשון, אולם, לאחר מכן היא עברה לרכושו של השני שהחזיק בה שני חזקה⁵.

דברים אלו מחדדים את תפיסותיהם השונות של אביו ורבה לעומת רב חסדא שראינו לעיל: רב חסדא מנסה לברר את האמת - כיצד הדברים התרחשו. הוא מצליח למצוא תסריט שבו גם העדים לא משקרים וגם הסברא של 'מה לו לשקר' נשארת. תסריט כזה הוא בעל סבירות גבוהה של התרחשות, ולכן רב חסדא פוסק לטובתו, לטובת הצד עם ה'טענה האלטרנטיבית'. לעומת זאת, אביו ורבה מתעניינים יותר בכוחות משפטיים. בראיה כזאת הכח של עדים חזק יותר ולפיכך צד זה הוא זה שינצח בויכוח המשפטי. אביו ורבה עדיין תופסים את ההיגיון שמאחורי ה'טענה האלטרנטיבית' כמושתת על בירור מסוים של האמת - אולם אצלם יש פורמליזציה של הטיעון כך שהם מתייחסים אליו כח משפטי שמתעמת מול כוחות משפטיים אחרים.

מקרה זה לחלוטין לזה של רב חסדא מופיע בדף לא ע"א כאשר את מקומו של רב חסדא תופס רבה⁶. רואים ששיטת רבה היא כשיטת רב חסדא - בירור האמת. את שיטתו של רבה ניתן לראות גם במקור הבא:

ההוא דאמר לחבריה: מאי בעית בהאי ארעא? א"ל: מינך זבינתה והא שטרא, אמר ליה: שטרא זיפא הוא; גחין לחיש ליה לרבה: אין, שטרא זיפא הוא, מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס, ואמינא: אינקיט האי בידאי כל דהו; אמר רבה: מה לו לשקר? אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא. אמר ליה רב יוסף: אמאי סמכת? אהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוא. (ב"ב לב ע"ב - לג ע"א)

רבה מאמין לאדם הטוען שהשטר בידו מזויף אלא שהיה בידו שטר אמיתי שאבד בנימוק של 'מה לו לשקר' - הוא היה יכול "לנצח" עם השטר שבידו. גם שם, הנימוק של בירור האמת גובר על הטענה שסוף סוף הוא גובה כסף עם שטר מזויף (כדברי רב יוסף שם).

ב. מיגו

הדין של 'טענה אלטרנטיבית' מופיע לראשונה במימרא של אבוה דשמואל (אמורא בבלי מתחילת תקופת האמוראים): "אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמר לקוחות הן בידיי"⁷. מדובר במציאות שאדם תפס עינים של חברו והוא טוען שעזיזים אלו הזיקו לשדהו, אומר אבוה דשמואל שהוא רשאי לדרוש סכום נזק השווה לשוויים של העיזים משום שהוא יכול לטעון שעזיזים אלו שלו.

ניסוח של "אי בעי אמר..." מופיע גם אצל רב יהודה (בבלי, דור שני)⁸ וכן אצל אמוראים נוספים⁹.

למשפט הגרעיני "אי בעי אמר..." הוספה המילה 'מיגו' כבר בדור הראשון של האמוראים אצל רב¹⁰, ומאז נפוץ אצל האמוראים הטיעון "מיגו דאי בעי אמר...". הוספה זו אינה משנה את משמעות המשפט אלא מדגישה את העובדה שהטוען מבקש ניצחון בבית הדין מכוחה של טענה פוטנציאלית שהוא לא טוען בפועל.

3. בסיפור המופיע בכתובות כז ע"ב, ב"מ פא ע"ב ובכורות לו ע"ב יש גרסאות שונות. הגרסה ההגיונית ביותר היא לגרוס בדברי רבא/ה 'מה לו לשקר' ובדברי אביו לגרוס 'מה לי לשקר'. ע"פ הנחה זו כתבנו את דברינו.

4. 'מה לו לשקר' מופיע, בדרך כלל, לאחר פסק דין כנימוק לאותו פסק - יוצאת מן הכלל היא הגמרא ביבמות קיד ע"ב ששם מופיע "מה לה לשקר דאי בעי אמרה..." תוך כדי דיון הלכתי.

5. גם הראב"ן מבין את דברי רב חסדא כ"בירור האמת". הוא מסביר שה'טענה האלטרנטיבית' חזקה כמו עדים ולכן יש כאן תרי ותרי והעמד קרקע על חזקתה. לעומת זאת, הרשב"א מבין שיש כאן מאבק של כוחות משפטיים: "הטענה האלטרנטיבית" גורמת לכך ש"נתקן" את דברי הטוען כך שלא יסתור את העדים, ולכן הוא יזכה.

6. החזרה הכפולה על הסיפור ניתנת להסבר ע"י העובדה שבדף לא ע"א עיקר הסוגיה היא בקשר להמשך הסיפור שם הקשור לשאלת טוען וחוזר וטוען ולפיכך מובאים שני סיפורים זהים.

7. ב"ב לו ע"א.

8. ב"מ קי ע"א אמנם בנדפס מופיעה המלה "מיגו", אך בכל כתבי היד (ע"פ דק"ס) מלה זו לא מופיעה.

9. ריש לקיש (א"י, דור שני), אביו (בבלי, דור רביעי), רב ששת (בבלי, דור חמישי) בכריתות יב ע"ב - יג ע"א.

טיעון זה מופיע תמיד כטיעון שלם: "מיגו דאי בעי אמר..." (מלבד בסוגיות כתובות בדף יב ע"ב ובדף טז ע"א - שם נראה להסביר שמדובר בטיעון ספציפי ידוע ומפורסם שהיא יכולה לטעון משארסנני נאנסתי / מוכת עץ אני), ולכן מכנים אותו בקיצור 'מיגו'.

מכל האמור עולה שישנו משפט גרעיני קדום "אי בעי אמר..." שמציין טיעון של 'טענה אלטרנטיבית' מסוימת. למשפט זה ישנם שני סוגים של הרחבות: "מיגו דאי בעי אמר..." וכן "מה לו לשקר אי בעי אמר...". כעת יש מקום לברר האם יש שיטתיות באופן שבו הגמרא מתנסחת באופן ההרחבה של 'מיגו' ובאופן ההרחבה של 'מה לו לשקר'. מעיון בסוגיות¹¹ עולה שאכן ישנה, בדרך כלל, שיטתיות: 'מיגו' יופיע, בדרך כלל, כטיעון משפטי ספציפי תוך כדי המו"מ ההלכתי או המשפטי, ואילו 'מה לו לשקר' יופיע, בדרך כלל, לאחר פסק על מקרה מסוים כנימוק לאותו פסק¹².

כפי שצינו לעיל אביי ורבא רואים את הדין של 'טענה אלטרנטיבית' ככח משפטי ולא כסברה אינטואיטיבית. בדומה לכך אנו רואים מספר מקרים בגמ' שבו דין זה עובר תהליך של פורמליזציה: הגמ', לעיתים¹³, מנסחת את הטיעון של 'טענה אלטרנטיבית' באופן של "מיגו דיכול למימר..." - במקרה זה, אותו טוען לא העלה בדעתו כלל את הטענה החלופית שהוא היה יכול לטעון, ולכן כל הטעם של 'מה לו לשקר' נופל (אולי הוא באמת משקר, וכל הסיבה שהוא לא טוען את הטענה החלופית היא משום שהוא לא העלה טענה זאת כלל בדעתו). במקרים אלו ניתן להסביר שיש פורמליזציה של 'טענה אלטרנטיבית' - למרות שהטעם בטל, עדיין הדין קיים כדבר העומד בפני עצמו.

ג. היחס בין 'מה לי לשקר' ל'מיגו'

כפי שראינו לעיל הביטוי 'מה לי לשקר' מציין שם כללי של העיקרון של 'טענה אלטרנטיבית'. קביעה זו התבססה על העובדה שהביטוי 'מה לי לשקר' מופיע בגמ' ללא טיעון ספציפי אחריו אלא בניסוח של "אמרין" / "לא אמרין". ביטוי זה נאמר כאשר מודדים את כוחה של 'טענה אלטרנטיבית' מול כוחות משפטיים אחרים¹⁴. זאת בניגוד לביטוי 'מיגו' שמציין טענה ספציפית.

לעומת זאת, בראשונים שמו של המונח הוא 'מיגו'. כביטוי לכך ניתן לציין את העובדה שבעוד שבגמ' בב"ב ה' ע"ב ניסוחה של הבעיה הוא "במקום חזקה אמרין מה לי לשקר" או דלמא במקום חזקה לא אמרין מה לי לשקר" בתוס'¹⁵ הבעיה מנוסחת "אי אמרין מיגו במקום חזקה". סביר להניח שהמעבר לביטוי 'מיגו' כשם כללי קשור ללשונו הקצרה של "מיגו" - בעוד ש"מה לי לשקר" הוא ביטוי ארוך יותר. על משמעויות אפשריות נוספות של מעבר זה עיין להלן.

בגמרא, כפי שראינו, הטעם לדין של 'טענה אלטרנטיבית' מקופל במשפט: "מה לו לשקר". באופן כללי, ניתן לקבוע שזוהי הסברא האמוראית לדין של 'מיגו' - קביעה זו מתבססת על העובדה שבכל פעם שרוצים לנמק את הדין של "אי בעי אמר..." מביאים את הרחבת המשפט באמצעות 'מה לו לשקר'. כמו כן, השם הכללי של הטיעון הוא 'מה לי לשקר', ולא 'מיגו' - דבר המלמד שכך ראו האמוראים את הנימוק לטיעון זה.

כפי שראינו לעיל הסברה הזאת עוברת פורמליזציה, ולעיתים מתייחסים לטיעון 'מיגו' ככח ולא כמכשיר לברור האמת.

ד. הקשיים בהבנת 'טענה אלטרנטיבית' כבירור האמת

ראיית תפקידו של בית הדין כמכשיר למציאת האמת היא בעייתית.

לעיתים קרובות, ההתרחשות ה"אמיתית" היא דבר שקשה מאוד לברר ולא תמיד יש לבית הדין את הכלים לעשות עבודות בלשיות כדי לברר את האמת. במקרה כזה, בית הדין הנכנס לשיקולי הסתברות עלול למצוא את

10. ב"ב מא ע"ב.

11. השווה למשל סוגיות בכתובות כז ע"ב (ובמקבילות), ב"ב לא ע"א, לב ע"ב, לג ע"ב - העוסקות ב'מה לו לשקר' - לסוגיות העוסקות ב'מיגו': כתובות פט ע"א, גיטין סד ע"א, ב"ב לג ע"א, לו ע"א, מא ע"א, מה ע"ב, מו ע"א, נ ע"ב, ע ע"א, כריתות יב ע"א.

12. יוצאת מן הכלל היא הגמרא ביבמות קיד ע"ב ששם מופיע "מה לה לשקר דאי בעי אמרה..." תוך כדי דיון הלכתי.

13. כתובות פד ע"ב, כתובות פה ע"א, כתובות פט ע"א, שבועות מב ע"א, קידושין מג ע"ב - במקורות אלו ניתן להבחין גם באמוראים מהדורות השני והשלישי כרב נחמן (כתובות פד ע"ב), ר' אבהו (כתובות פה ע"א) ורב יוסף (כתובות פט ע"א).

14. כתובות כז ע"ב, קידושין סד ע"ב, ב"ב ה ע"ב.

15. כתובות ט ע"ב ד"ה "לא דקא טעין טענת דמיס".

עצמו בשיקולים אבסורדים: האם הסתברות של 60% מספיקה להוציא כסף? האם זקוקים להסתברות יותר גבוהה כדי להוציא סכום כסף גדול? וכדו'

כמו כן, השימוש ב'טענה אלטרנטיבית' כמכשיר לבירור האמת גם הוא בעייתי. לעיתים (כפי שראינו לעיל ב'מיגו דיכול למימר' למשל), הנימוק של 'מה לו לשקר' - בירור האמת - לא קיים. בעיה נוספת היא העובדה שכעת אנשים הבקיאם בסוגי הטענות ומכירים את הדין של 'טענה אלטרנטיבית' יכולים לבחור בכוונה את הטענה היותר חלשה בידיעה שדווקא זו תקנה אמינות מחד ומאידך גם היא יכולה להביא את הניצחון בבית הדין. זאת ועוד, ישנן שיטות ראשונים שנאמן ב'טענה אלטרנטיבית' גם כאשר הטענה הפוטנציאלית היא טענה חצופה - 'מיגו דהעזה' - במקרה כזה לא שייך הנימוק 'מה לו לשקר' (שכן ניתן להסביר שהסיבה שהוא לא טוען את הטענה הפוטנציאלית היא משום שהוא לא מעז להתחצף ולא משום שהוא דובר אמת).

ה. הצגה של מערכת משפטית אלטרנטיבית

בניגוד להצגת מערכת המשפט ככזו המנסה לברר אמת ושקר, ניתן להציג מערכת משפט אלטרנטיבית עם שיקולים אחרים. שיקולים אלו יתמקדו בטענות ובעמדות של הצדדים ויבחנו למי יש את הטענה החזקה - המנצחת. לדוגמה, אדם המוחזק בממון ינצח במשפט בדרך כלל אפילו כשאין הוא מביא ראיה או הסתברות לדבריו. דבר זה מובן לאור מעמדו העדיף מבחינה משפטית - הוא זה שכרגע מחזיק בכסף. מערכת משפט כזו תבחן היטב את מעמד הצדדים ואת הכוחות המשפטיים של כל צד.

מערכת משפט כזו זונחת במודע את החיפוש אחר ההתרחשות האמיתית של הדברים בידיעה שאין לה את הכלים לעשות זאת. במקום זאת, היא תחליט ע"י בירור של כוחם המשפטי של הטענות והעמדות השונות של הצדדים. במערכת כזו יש ערך לשיקולים של חזקה או לשאלות כמו - אצל מי נולד הספק? וכדו'.

כמובן, כל מערכת משפטית ריאלית תשלב בין שתי מערכות אידיאליות אלה. במציאות של מערכת משפט שפועלת באופן מעשי, לעיתים יש צורך להשתמש בכלים שמשתדלים לברר את האמת ולעיתים יש צורך לבחון שאלות של עוצמה משפטית. גם מערכת המשפט העברית, כמובן, משלבת ביניהם ע"י שימוש בשיקולים של חזקה וכדו' - שיקולים המעידים על בחינה של כוחות משפטיים, יחד עם שימוש בטיעונים של רוב והסתברות - המנסים לברר את ההתרחשות האמיתית.

ו. הבנה של 'טענה אלטרנטיבית' כ'כח טענה'

מכח הקשיים לעיל ניתן להבחין בדברי חלק מהראשונים (שיובאו להלן) כיוון שונה להסבר הדין של 'טענה אלטרנטיבית'. כיוון זה מוגדר באחרונים כ'כח הטענה'¹⁶.

אם נחזור לדין של 'טענה אלטרנטיבית' הרי שע"פ ההסבר שנתנו עד עכשיו הטענה שהכריעה את הכף היתה הטענה שהוא טוען עכשיו, טענה זו נצחה בבית הדין מכח האמינות שמקנה לה האפשרות של טענה פוטנציאלית אחרת. אולם, אם ננסה לבחון את 'טענה אלטרנטיבית' באמצעות מערכת המשפט השניה שתוארה לעיל, נגלה שהטענה שגורמת לניצחון בבית הדין היא דווקא הטענה הפוטנציאלית - עצם העובדה שב'אמתחת' הטוען טענה פוטנציאלית חזקה מעניקה לו מעמד משפטי עדיף על אף העובדה שהוא לא טוען אותה. הטענה הפוטנציאלית נותנת 'כח' גם לטענה שהוא טוען עכשיו. השאלה שעומדת מול בית הדין איננה איזו טענה היא אמיתית יותר אלא איזה טענה היא טענה מתקבלת. ברשות צד אחד יש טענה המתקבלת (הטענה הפוטנציאלית), אמנם שאר הטענות אינן 'אמיתיות' יותר או פחות מטענה זו, אולם, הטענה הזו היא טענה המתקבלת בבית דין בעוד ששאר הטענות לא מתקבלות. הטענה הפוטנציאלית מעניקה 'כח' גם לטענה שאותו צד טוען עכשיו, ומשום כך בית הדין יקבל את טענותיו של צד זה. אם כן, מיגו כ'כח טענה' יוסבר ע"י המעמד המשפטי העדיף שמקבל הטוען בזכות הטענה שיש ברשותו על אף העובדה שהוא לא טוען טענה זו בפועל.

בהקשר זה מעניין לציין את העובדה, שהובאה לעיל, שבניגוד לשימוש של הגמרא במונח 'מה לי לשקר' כשם כללי של הטיעון - מונח המתקשר לבירור האמת - בראשונים שמו של המונח הוא 'מיגו'. המונח 'מיגו' מתאים הרבה יותר ליכח הטענה - מתוך שיש לי את הטענה הפוטנציאלית אוכל לנצח בבית הדין גם עם הטענה שאני טוען עכשיו. דוגמא לשימוש זה של 'מיגו' ניתן למצוא בדברי הגמ' "מגו דהויא דופן לעניין סוכה הויא דופן לעניין שבת"¹⁷ - כלומר, הראיה ההלכתית של מצב זה כדופן בידי סוכה מעניקה לו את המעמד ההלכתי של דופן גם בענייני שבת. כך גם כאן, העדיפות המשפטית של הטענה הפוטנציאלית מעניקה כח גם לטענה שהוא טוען עכשיו.

16. חקירה מפרסמת זו מופיעה למשל בקובץ שיעורים חלק ב' סימן ג' אות ד'.

17. סוכה ז ע"א.

כפי שציינו לעיל, ישנם ראשונים הסוברים: "יש מיגו דהעזה"¹⁸. כלומר, כאשר יש לאדם טענה פוטנציאלית שהיא טענה חצופה (ומובן מדוע לא טוען אותה) בכל זאת מצב כזה יוגדר כ'מיגו'. דומה שראשונים אלו מבינים את מיגו כ'כח טענה' - הטענה הפוטנציאלית מעניקה כח משפטי לטענה. אם נבין את 'מיגו' כנסיון לברר את האמת אז לא ייתכן 'מיגו דהעזה' - שכן מובן מדוע אין הוא טוען את הטענה הפוטנציאלית (זו טענה חצופה), אם כך, אין סיבה לומר שהוא לא טוען את הטענה הפוטנציאלית משום שהוא דובר אמת¹⁹.

ע"פ היסודות הללו מבאר הקובץ שעורים²⁰ את הגמ' בב"ב לב ע"ב, שצינו לעיל, בה מקשה רב יוסף על רבה: "אמאי סמכת אהאי שטרא? האי שטרא חספא בעלמא הוא", רבה תפס את הדין כברור האמת וככזה הוא מאמין לאדם ולא מתחשב בראיה שיש לו ביד (השטר), ואילו רב יוסף ראה במיגו כח טענה, וע"כ אין פה שום כח שהרי השטר הוא חספא בעלמא (=נייר סתם).

אם כן, ניתן לראות, שימוש של הגמ' ב'טענה אלטרנטיבית' כמכשיר לבירור האמת. ולאחר מכן, ישנה הבנה רווחת בראשונים ובאחרונים, הבנה של 'טענה אלטרנטיבית' כ'כח טענה'.

סיכום

ראינו כי לשימוש ב'טענה אלטרנטיבית' יש בגמ' שני שמות: "מה לי לשקר" ו"מיגו". בתחילה ניסינו לעמוד על השתלשלותו של המונח 'מה לי לשקר'. ראינו שבתחילה מונח זה שימש כאמירה אינטואיטיבית, ולאחר מכן נתפס ככח משפטי שיש לבוחנו מול כוחות אחרים. כמו כן, ניסינו לעמוד על השתלשלותו של המונח 'מיגו'. השם הכללי של המונח בגמרא הוא 'מה לי לשקר'. שם זה מעיד שהאמוראים הבינו את דין זה כהוכחה לאמינותו של הטוען, כאשר אצל חלק מהאמוראים ראינו פורמליזציה של הדין של 'טענה אלטרנטיבית'. בדברי חלק מהראשונים ניכרת כבר הבנה שונה של הדין של 'טענה אלטרנטיבית'. הם רואים דין זה ככח משפטי: העובדה שיש לטוען עוד טענה פוטנציאלית מעניקה לו מעמד משפטי עדיף. הבנה זאת מוגדרת באחרונים כ'כח טענה'.

18. עיין בכללי מיגו של הש"ך אות ו' שמביא סיעה גדולה של ראשונים.

19. ביבמות קטו ע"א מובאת 'טענה אלטרנטיבית' (שם כתוב "מה לה לשקר") בעייתית שכן שם, לפי הסבר רש"י, אין בעיה של שקר אלא ישנו חשש שמא היא מדמיינת ובודה מליבה. הרשב"א מסביר שזה "כעין מיגו". ניתן להבין ברשב"א את ה'טענה האלטרנטיבית' שם כ'כח טענה' - העובדה שהאשה היתה יכולה לשתוק מעניקה כח גם לטענה שהיא טוענת עכשיו.

20. חלק ב' סימן ג' אות י"ב.